
„PASAULIO KONKURENCINGUMO REITINGAS, 2019“

LIETUVOS SITUACIJOS ANALIZĖ

2019 m. spalio 9 d. buvo paskelbtas Pasaulio ekonomikos forumo (toliau – PEF) reitingas¹ „Pasaulio konkurencingumo ataskaita, 2019“. 2019 m. PEF kasmetiniame **pasaulio konkurencingumo tyrime** Lietuva įvertinta **68,4 balo** ir šaliai skirta **39 vieta** iš 141 vertinamos pasaulio valstybės. Lietuvos įvertinimas 1,3 balo aukštesnis nei praėjusiais metais ir valstybei skirta viena pozicija aukštesnė vieta reitinge. Tarp 28 Europos Sąjungos valstybių Lietuvos konkurencingumas įvertintas 20 vietoje.

Šių metų pasaulinės konkurencingumo lyderės – Singapūras (84,8 balo, 1 vieta), Jungtinės Amerikos Valstijos (83,7 balo, 2 vieta), Honkongas (83,1 balo, 3 vieta), Nyderlandai (82,4 balo, 4 vieta) ir Šveicarija (82,3 balo, 5 vieta). Kaip ir Lietuva, per vieną poziciją pakilo Estija (70,9 balo, 31 vieta) ir Latvija (67 balai, 41 vieta).

PEF konkurencingumo ataskaitoje nuo 2018 m. tiriama dvylika komponentų, kurie suskirstyti į keturias esmines ekonomikos sritis: įgalinančią aplinką, žmogiškąjį kapitalą, rinkas ir inovacijų ekosistemas². Kiekviena sritis remiasi 2–4 komponentais, kurių kiekvienas vertinamas pagal keliolika kintamųjų. Tiek bendras balas, tiek kiekvieno komponento ir kintamojo vertė yra pateikiama 100 balų skalėje, kur 100 reiškia palankiausią vertinimą.

Tarp dvylikos konkurencingumo komponentų Lietuvoje geriausiai vertinamas makroekonominis stabilumas (100 balų, skirta 1 vieta), kuris apskaičiuojamas atsižvelgiant į valstybės metinės infliacijos kitimo ir skolos dinamikos rodiklius. Taip pat aukštai vertinamas Lietuvos informacinių ir komunikacinių technologijų skvarba (82 balai, 12 vieta). Kaip ir praėjusiais metais, prasčiausiai vertinami sveikatos (76 balai, 85 vieta), rinkos dydžio (51 balas, 76 vieta) ir finansų sistemos (58 balai, 75 vieta) komponentai.

Institucinei Lietuvos **aplinkai** šiais metais skirta geresnė pozicija nei 2018 m.: Lietuva pakilo į **34 vieta** (63 balas). Tai 7 pozicijomis aukščiau nei 2018 m. vertinime ir net 19 pozicijų aukščiau nei 2017 m. Savo ruožtu tarp antikorupecinė valstybės aplinką vertinančių kintamųjų, dviejų kintamųjų vertinimai gerėjo – valdžios reguliavimo naštos ir žiniasklaidos laisvės, dviejų – korupcijos paplitimo ir interesų konfliktų valdymo – nesikeitė, vieno – teismų nepriklausomumo nuo politinės, verslo bei kitų interesų grupių įtakos – suprastėjo³, o biudžeto skaidrumo rodiklis nebuvo įtrauktas į 2019 m. Lietuvos reitingavimą pakeitus kintamojo duomenų šaltinį⁴ (žr. pav. 1).

---

¹ Prieiga internete: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2019/>

² Įgalinančios aplinkos (*angl.* – Enabling Environment) vertinimas sudarytas iš keturių komponentų: institucijos, infrastruktūra, informacinių ir komunikacinių technologijų taikymas, makroekonomikos stabilumas; žmogiškasis kapitalas (*angl.* – Human Capital) – iš dviejų komponentų: sveikata, gebėjimai; rinkos (*angl.* – Market) – iš keturių komponentų: prekybos rinka, darbo rinka, finansinės sistemos, rinkos dydis; inovacijų ekosistemas (*angl.* – Innovation Ecosystem) – iš dviejų komponentų: verslo dinamiškumas ir inovacinis pajėgumas.

³ Atkreiptinas dėmesys, kad įverčio pokyčiai nebūtinai nulemia pasikeitimą reitinguose – pozicija reitinge priklauso ir nuo kitų valstybių daromos pažangos ar regreso, tad išaugęs balas nebūtinai atliepiamas geresne pozicija reitinge ir atvirkščiai.

⁴ Biudžeto skaidrumo kintamasis 2019 m. konkurencingumo ataskaitoje metais remiasi organizacijos „International Budget Partnership“ 2017 m. tyrimu „The Open Budget Survey“. Šiame tyrime Lietuva ir kitos Baltijos valstybės nebuvo vertintos, todėl valstybių įverčiuose pateiktos reikšmės sudarytos linijinės regresijos metodu, kompiliuojant keletą netiesiogiai su tema susijusių kintamųjų. 2018 m. ataskaitoje buvo naudojamas Pasaulio banko „Atviro biudžeto“

Didžiausias teigiamas pokytis įvyko vertinant **valdžios reguliavimo našta**⁵ Lietuvoje – valstybei skirti 38 balai ir **85 vieta**. Lyginant su praėjusiu metų vertinimu, tai 5,2 balo geresnis vertinimas, nulėmęs 21 pozicijomis aukštesnę vietą reitinge. Vis dėlto, vertinant Lietuvą Baltijos valstybių kontekste, valdžios reguliavimų našta Lietuvoje išlieka didžiausia: Latvijoje ji įvertinta 42,5 balo – 67 vieta (14 pozicijų aukščiau nei 2018 m.), o Estijoje 52 balais – 22 vieta (8 pozicijomis aukščiau nei 2018 m.).

Žiniasklaidos laisvė⁶ Lietuvoje įvertinta 77,9 balo, valstybei skirta **27 pozicija**. Lyginant su 2018 m., įvertis išaugo vos 0,1 balo, tačiau šalies vieta pakilo penkiomis pozicijomis. Pastebėtina, kad 2015–2018 m. žiniasklaidos laisvės įvertis mažėjo, o 2019 m. tyrime aukštesnis balas skirtas dėl tiriamosios žurnalistikos stiprėjimo. Teigiama, kad žurnalistai tampa mažiau priklausomi nuo žiniasklaidos priemonių savininkų daromos įtakos. Kita vertus, teigiama, kad žurnalistai patiria valdžios atstovų spaudimą, atkreiptas dėmesys, kad žurnalistams apribota nemokama prieiga prie Registrų centro duomenų. Žiniasklaidos laisvės rodiklis Lietuvoje vertinamas prasčiau nei kaimyninėse Baltijos valstybėse: 2019 m. konkurencingumo ataskaitoje Latvija išliko 22 vietoje (80,5 balo), o Estija pakilo per vieną poziciją į 11 vietą (87,7 balo).

Vienintelis šiais metais sumažėjęs Lietuvos įvertis – **teismų nepriklausomumas nuo politinės, verslo bei kitų interesų grupių įtakos**⁷. Šiais metais Lietuva įvertinta 53,4 balo, t. y. 0,9 balo žemiau nei ankstesniame vertinime. Nepaisant to, Lietuvos vieta reitinge pagerėjo dviem pozicijomis ir 2019 m. Lietuvai skirta **53 vieta** tarp 141 valstybės. Teismų nepriklausomumo aspektu Lietuva vertinama geriau už Latviją (45,8 balo, 74 vieta), bet prasčiau už Estiją (73,5 balo, 22 vieta).

2019 m. vertinime, lyginant su praėjusiais metais, nesikeitė **korupcijos paplitimo**⁸ kintamojo balai – Lietuvai skirti 59 balai. Tačiau pagal šį rodiklį ji užima 36 vietą, tai viena pozicija žemiau nei praėjusiais metais. Latvijai šiais metais skirta – 39 vieta (58 balai), o Estija įvertinta 18 pozicija (73 balai). Taip pat konkurencingumo ataskaitoje nesikeitė **interesų konfliktų valdymo** korporacijose įvertis. Lietuva kartu su Latvija įvertintos 60 balų ir valstybės dalinasi **53 vieta** (2018 m. valstybės dalinosi 54 vieta). Estijai skirtas įvertis išliko mažesnis – siekia 57 balus, valstybė per tris pozicijas nukrito į 68 vietą. Atkreiptinas dėmesys, kad šiuo rodikliu vertinamas interesų reguliavimas privačiame sektoriuje atsižvelgiant į mažųjų investuotojų apsaugą⁹.

Pasaulio konkurencingumo reitinge valstybių institucinė aplinka įvardijama kaip verslą įgalinančios veikti aplinkos dalis, drauge su infrastruktūros, informacinių ir komunikacinių technologijų taikymo ir makroekonomikos stabilumo komponentais. Stipri institucinė aplinka, sukurianti korupcijai nepalankias sąlygas, padeda pritraukti ir išsaugoti investicijas, kurti tvarią

---

vertinimas: Lietuvai buvo skirta 27 vieta tarp 140 valstybių, įvertis siekė 73,1 balo. Lietuvos biudžetas buvo įvertintas kaip reikšmingai skaidresnis nei Estijos (36 vieta, 69,2 balo) ir Latvijos (77 vieta, 50 balų).

⁵ Valdžios reguliavimo naštos rodiklis remiasi PEF kasmetinės vadovų apklausos rezultatais. Prieiga per internetą: [weforum](#)

⁶ Žiniasklaidos laisvės kintamasis remiasi tarptautinės organizacijos „Reporteriai be sienų“ (*angl.* Reporters Without Borders) „Žiniasklaidos laisvės indeksas“ ataskaitomis. Žiniasklaidos laisvės indeksas remiasi kokybiniu ekspertų vertinimu ir kiekybine informacija apie žurnalistų patirtą spaudimą ir prievartą analizuojamu laikotarpiu. Vertinami kriterijai: žiniasklaidos pliuralizmas, nepriklausomumas, aplinka ir savicenzūra, teisinė aplinka, žiniasklaidai reikalingos informacinės infrastruktūros skaidrumas ir kokybė.

⁷ Teismų nepriklausomumo rodiklis remiasi PEF kasmetinės vadovų apklausos rezultatais. Prieiga per internetą: [weforum](#)

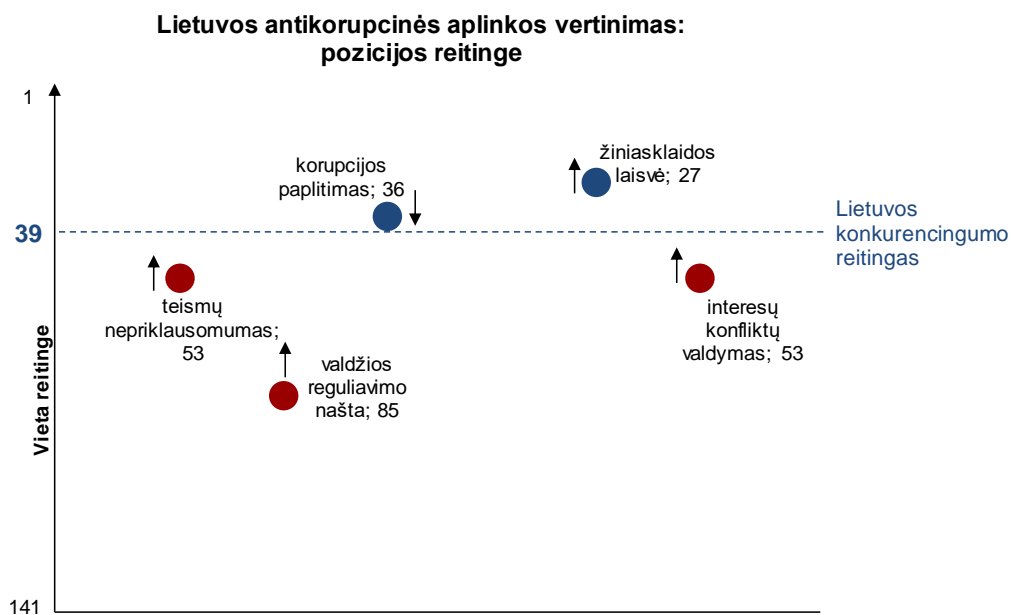
⁸ Korupcijos paplitimo kintamasis remiasi Transparency International „Korupcijos suvokimo indekso“ įverčiu. Lietuvai skirti 59 balai, įvertis nekinta nuo 2015 m.

⁹ Vertinama, kiek suinteresuotos šalys (mažieji investuotojai) yra apsaugotos nuo rizikos, kad vadovas panaudos korporatyvinį turtą asmeniai naudai gauti. Vertinimas yra trimatis atsižvelgiant į: susijusių šalių sandorių skaidrumą; galimybės suinteresuotoms šalims iškelti bylą vadovams, jei jie sudarė asmeninės naudos sandorius; galimybę susipažinti su įrodymais ir teisinių išlaidų paskirstymu akcininkų bylose. Prieiga per internetą: https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB2019-report_web-version.pdf

ekonomiką, gebančią sėkmingai prisitaikyti prie kintančių globalios ekonomikos sąlygų. Antikorupcinės aplinkos stiprinimas yra Lietuvos galimybė gerinti savo rezultatai tarptautiniame reitinge – trys iš penkių Lietuvos antikorupcinės aplinkos rodiklių įvertinti prasčiau nei bendras valstybės konkurencingumas.

Svarbu pastebėti, kad sudarant valstybių rizikingumo profilius, šalys yra vertinamos ne tik pasauliniame, bet regioniniame kontekste. Lyginant Lietuvos antikorupcinės aplinkos pokyčius su Estijos ir Latvijos pokyčiais, pastebėtina, kad Estijos lyderystė regione toliau stiprėja, o Lietuvos ir Latvijos pažanga yra lėtesnė (žr. pav. 2). Šių metų vertinime Estija lyderiauja keturiuose iš penkių antikorupcinės aplinkos rodiklių, o vidutinis šių Lietuvos ir Estijos įverčių skirtumas siekia 14 balų. Savo ruožtu lyginant Lietuvos ir Latvijos įverčius pagal penkis antikorupcinės aplinkos rodiklius, Lietuva geriau įvertinta trijuose, Latvija – dviejuose, o vidutinis skirtumas tarp valstybių įverčių siekia 5 balus. Regioniniame vertinime Lietuvai ypač nepalankus valdžios reguliavimo našos rodiklis, o didžiausias atotrūkis nuo Estijos stebimas vertinant teismų nepriklausomumą nuo politinės, verslo bei kitų interesų grupių įtakos.

Pav. 1. Lietuvos antikorupcinės aplinkos vertinimo kintamieji PEF Pasaulio konkurencingumo reitinge, 2019*

*Kintamųjų pozicijos reitinge tarp 141 valstybių

Pav. 2. Baltijos valstybių antikorupcinės aplinkos vertinimo kintamieji PEF Pasaulio konkurencingumo reitinge, 2019

